

luurankoja tulle löytymäänkään kaapeista.

Kokonaisuudessaan teospari on kulttuurin suurtyö. Koska neuvostoajan yleisesitykset Komin historiasta ovat suppeita ja aiemat Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen julkaistut teokset ovat

liian kapeita, tarjoaa tämä uusi teos ainoan tavan päästä nopeasti syventymään tämän tärkeän sukulaiskansamme historiaan. Toivottavasti Suomen kirjastot auttavat tässä hankkimalla uuden historiateoksen kokoelmiinsa.

Pekka Kauppala

Mielenkiintoista Medvedevistä

Arto Luukkanen: *Medvedev – Venäjän isäntä vai Putinin renki?* Helsinki: Paasilinna, 2011. 224 s.

Dosentti Arto Luukkanen on tällä vuosituohannella noussut selvästi eniten julkaisevaksi suomalaiseksi venäjätuntijaksi. Historioitsija Luukkanen on tässä yhteydessä myös yhä rohkeammin siirtynyt valtiotieteilijöiden alueelle. Tässä ei ole mitään epäilyttävää; päinvastoin, valtiotieteilijän viittaan pitäisi paljon nykyistä vahvemmin kuulua itsestäänselvytenä historiallinen syvyys tutkimastaan aiheesta.

Uusimmassa teoksessaan Luukkanen ottaa käsiteltäväkseen nyky-Venäjän suurimman ja kiistellyimmän politologisen arvoituksen: Dmitri Medvedevin todellisen vaikuttavuuden presidentinvirassa. Medvedevin aivan odottamaton pomppaaminen 2007 suoraan Venäjän muodolliseksi johtajaksi ja ”vahvan miehen” Vladimir Putinin aisapariksi on herättänyt hämmennystä ja monenlaisia tulkintoja venäjätutkijoissa ympäri maailmaa. Media ja suuri yleisö ovat taipuneet uskomaan putinilaisten puolivirallista sanomaa, että Medvedev mukavasti auttaa ja täydentää suurta johtajaa hänen moninaisissa velvollisuuksissaan. Putinin paluu presidenttiehdokkaaksi monien sekavien käänteiden jälkeen 2011 on vahvistanut näitä

uskomuksia.

Luukkasen teos on tältä pohjalta mainio valistusisku Putinin ympärille muodostuneeseen ”suureen koalitioon” ja sen keskinäisiin riitoihin ja välienselvittelyihin. Medvedevin omasta urasta ja hänen henkilökuvastaan tarjoutuu samalla selkeä ja miellyttävän lukukelpoinen esitys. Tekijän ote ei ole liian ohjaava ja monoliittinen, vaan lukijalle tarjoutuu mahdollisuus itse pohtia asioita ja muodostaa oma kantansa rehellisesti avoimiksi jääviin kysymyksenasetteluihin. Niihin kuuluu myös kirjan nimessä oleva ydinkysymys. Tämä on perusteltua siksi, että Medvedev on vasta nyt, presidenttikautensa loppupuolella, tulossa sellaisten haasteiden eteen, joissa hänen täytynee lopulta selkeästi tunnustaa väriä. Kautensa alku- ja keskivaiheilla hän on toisinaan näyttäytynyt isännän, mutta usein myös rengin roolissa.

Luukkanen käsittelee teoksensa ensimmäisellä puoliskolla Medvedevä ensin tämän presidentinuran ja sitten inhimillisen elämänkaaren pohjalta. Tältä pohjalta hahmotellaan Medvedevin suunnitelmia ja poliittista perusfilosofiaa. Seuraavana askeleena on vuosien 2010–2011 presidenttipelin kuvaus, josta siirrytään lopuksi Medvedevin ja Suomen suhteiden arviointiin.

Presidentin kuvaksi hahmotuu Luukkasen kuvauksessa Pu-

tinia merkittävästi sivistyneempi ja poliittisesti ongelmatajuisempi henkilö, jolla on oma, pääosin liberaalismiellinen tukijaryhmä presidentinhallinnossa, mutta myös vahva vastustajajoukko. Medvedevin päämääränä Luukkanen näkee Venäjän talouden pitkän tähtäimen modernisoinnin, jonka soveltaminen hallitsevan ”sekurokratian” valtaintresseihin ei ole yksinkertaista eikä suositua. Vastustusrintaman johdossa on varapääministeri ja valtiollisen energiayhtiö Rosneftin johtokunnan puheenjohtaja Igor Setšin, kovan linjan tšekisti, eli sisäisen turvallisuuspalvelu FSB:n toimitsija. Vladimir Surkovin, presidentinhallinnon pitkäaikaisen varajohtajan ja putinilaisuuden tärkeimmän ideologin, Luukkanen näkee Medvedevin pitkäaikaisena tukijana. Luukkasen hahmottelema valtapelin logiikka on selkeä ja vakuuttava.

Medvedevin nousun tärkein kysymys on, miksi Putin 2007 luopui vaivatta toteuttamiskelpoisesta ja monien tahojen ehdottamasta mahdollisuudesta järjestää perustuslain muutos, joka sallisi kolmannen kauden. Luukkanen vastaa tähän Putinin väsymyksellä raskaisiin valtavelvollisuuksiin ja haluttomuudella puuttua perustuslakiin. Näillä tekijöillä on varmasti merkitystä, mutta päätöksen taustalla olevaa tärkeää ulkomaansuhteiden merkitystä olisi kuitenkin voinut pohtia, varsinkin kun Luukkanen osoittaa useamman kerran Medvedevin saaneen tukea linjauksilleen Yhdysvalloista.

Kuvaus Medvedevin valinnasta hänen Putinille osoittamansa kiistattoman lojaalisuuden vuoksi sen sijaan vaikuttaa selkeän vakuuttavalta. Tärkeää kuitenkin on, että Luukkanen samalla oivaltaa, että aiempi uralla osoitettu lojaliteetti ei silti ole mikään takuu samanlaisesta käytöksestä hierarkian korkeammilla tasoilla. Kuvaukset tämän ajan Venäjän

valtasysteemin toimijahenkilöistä ja -ryhmistä sekä valtalähtiä kiemuroista ovat monista eri lähteistä hankittuja ja tarkkanäköisiä. Erityisen korkealle on arvostettava sitä, että Luukkanen ei tyydy vain läntisten, erityisesti angloamerikkalaisten, perustutkimusten käyttöön vaan pureutuu myös omaehtoisesti venäläisiin lähteisiin – vieläpä moniin länsimaissa tutkimuksessa yleensä perusteetta ylenkatsottuihin, kuten esimerkiksi räikeän populistiseen, mutta sotilaiden suosimaan *Zavtra*-lehteen. Pienenä kauneusvirheenä kuitenkin on se, että suurlähtetiläs Taisto Tolvasen aiemmin julkaiseman, toki ei-tieteellisen ja Luukkasen tutkimuksen varjoon jäävän, mutta monia tärkeitä yksityiskohtia esiintuovan *Medvedev ja Putinin varjo* -teoksen merkitys jää pohtimatta, vaikka teos kirjallisuusluettelossa mainitaankin.

Kuvauksessaan Medvedevin kauden edistymisestä ja Medvedevin jatkokausiambitioiden kehityksestä Luukkanen pääsee hämmästyttävän pitkälle. Vaikka siisti ja kovakantinen kirja julkaistiin syyskuussa 2011, ehditään siinä käsitellä tapahtumia täysipainoisesti aina kesäkuuhun saakka. Tähän Luukkanen joutuu keskeyttämään jännityksen presidenttiehdokkaan valinnasta ollessa huipussaan. Ratkaisu Putinin hyväksi tapahtui elokuussa 2011 kirjan ollessa painossa. Teokseen perehtynyt lukija pystyy sen pohjalta ymmärtämään, että tämä ratkaisu ei vastannut mitään pitkän linjan päätöstä.

Kuitenkin Venäjän öljyeliitissä maailman suurin yritys, yhdysvaltalainen Exxon (Esso) oli samalla hetkellä sopinut strategisesta kumppanuudesta Setšinin johtaman Rosneftin kanssa. Aiemmin brittiläisen British Petroleumin vastaavanlaisen sopimuksen kulussientakaisella pelillään kaataneen Medvedevin matto oli vedetty hänen jalkojensa

alta. Putinin triumfissa ei ollut merkitystä kysymyksellä, oliko Exxonin välistä veto sovitettu yhteen Yhdysvaltain presidentin ja ulkoministeriön politiikan kanssa vai ei.

Tämä kaikki on puolestaan johdatusta yhä värikkäämmiksi käyville tapahtumille Venäjän vaalien ympärillä. Kremlin sisäiset yhteentörmäykset ja jännitteet ovat mahdollistaneet vallan vertikaalin eroosion. Kansalaisaktiivisuus on noussut vauhdilla ja ”ohjattu demokratia” uhkaa ryöstäytyä käsistä oikeaksi demokratiaksi. Jopa Putinin keskitystoimenpiteistä näyttävän, kuvernöörinvaalien poisto, on julistettu kumottavaksi Medvedevin toimesta, Putinin myötäillessä varauksellisesti. Mitä tästä kaikesta lopulta kehittyy jää nähtäväksi, sillä valtavälineet ovat edelleen lujasti Kremlin käsissä. Mikäli Kreml pystyy tekemään päätöksen ”kurinpalautukseen” ryhtymisestä, tulee se ilman muuta – väliaikaisesti – onnistumaan. Kaiken keskellä istuu ratkaisevalla paikalla 7. toukokuuta saakka Dmitri Medvedev, joka on tehnyt selväksi pitävänsä ohjaket varmasti käsissään siihen asti. Ja senkin jälkeen on hänellä oletettavana pääministerinä varsin paljon käytännön valtaa, vaikkei toki saman verran kuin Putinilla hänen edeltäjänään.

Teoksensa lopuksi Luukkanen tarjoaa vielä pitkän kuvauksen Medvedevin ja Suomen suhteista. Se on sinänsä rempseä ja mielenkiintoinen esitys Suomen Venäjän politiikan kiemuroista ja eriseuraisuudesta. Kuitenkin nimenomaan Medvedevin osuus siinä jää melko vähäiseksi. Tämä ei varsinaisesti ole yllättävää, sillä päinvastoin kuin välillä Suomessa toimineella Putinilla, Medvedevillä ja hänen tärkeimmillä tukijoillaan ei ole mitään vanhoja suomalaiskontakteja. Tämä siitäkkin huolimatta, että hyvää englantia huonon saksan sijasta

puhuva Medvedev sinänsä voisi helpommin kehittää luottamuksellisia suhteita myös suomalaisien kanssa. Mutta ennen kaikkea: tuskinpa Suomi on Medvedeville mikään sisäpoliittisten kiistojen lähde, ainakaan tähän mennessä.

Luukkasen teos on myös Kustannusosakeyhtiö Paasilinnan puolelta varsin mallikas suoritus huippuajankohtaiseksi teokseksi. Ulkoasu, paperilaatu ja sidonta ovat korkeatasoisia. Lähteet ja alaviitteet on selvästi käyty asiantuntevasti läpi ja painovirheet transkriptiossa ovat harvinaisia. Sisällysluetteloa ja tärkeää henkilöhakemistoakaan ei ole unohdettu. Valitettavasti kuitenkin kuvitusta ei ole lainkaan, vaikka muutama vilkaisu Medvedevin perhe- ja työpaikka-albumeihin olisi kyllä elävöittänyt tekstiä. Suomalaisille pääosin tuntemattomista Kremlin huippu-byrokrateista olisi suotavaa ollut näyttää myös fyysiset kasvot. Luukkasen ”vanhaa vaivaa”, eli monimutkaisen terminologian käyttöä selittämättä sen merkitystä, olisi toimittajan myös kuulunut hoitaa. On kohtuutonta panna keskivertolukija pähkäilemään, mitä mahtaa tarkoittaa ”kudrinlainen” kun kestää 24 sivua ennen kuin entinen valtiovarainministeri Aleksei Kudrin astuu esiin. Eikä pelkkä ”TNK-BP” (öljy-yhtiö) taida sanoa monellekaan mitään. Lyhenneluetteloa yleisestikin jää teoksessa kaipaamaan.

Mutta summa summarum: Dmitri Medvedevin henkilöön ja linjaan kannattaa edelleenkin – ja ehkä jopa vieläkin enemmän kuin presidenttikautensa alkupuolella – perehtyä Suomessa huolellisesti ja ennakkoluulottomasti. Siihen mainion johdatuksen tarjoaa Luukkasen tietorikas ja mukavan lukukelpoinen teos, joka kuuluu jokaiseen suomalaisen kansankirjastoon tieteellisten ohella.

Pekka Kauppala